Bangkok Bildirgesi - Ağız Sağlığı Olmadan Sağlık Olmaz 2030'a kadar Ağız Sağlığı için Evrensel Sağlık Güvencesi Doğru (*)

Bizler, 26-29 Kasım 2024 tarihleri arasında Bangkok, Tayland'da düzenlenen DSÖ Küresel Ağız Sağlığı Toplantısına katılan Üye Devlet temsilcileri olarak, ağız hastalıklarının küresel olarak 3,5 milyar insanı etkilediğini büyük bir endişeyle kabul ediyoruz. Bu durum, tüm DSÖ Üye Devletleri için önemli halk sağlığı zorlukları teşkil etmekte ve özellikle 2025 yılında bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesi ve kontrolüne ilişkin BM Genel Kurulu'nun 4.Üst Düzey Toplantısına (*UNHLM*) giden hazırlık süreci kapsamında, bulaşıcı olmayan hastalıklar (*BOH*) sorununun daha geniş bir parçası olarak ağız hastalıkları ve koşullarının ele alınmasına yönelik kritik ihtiyacı vurgulamaktadır. Bangkok'ta bir araya gelme fırsatını şu amaçlarla değerlendiriyoruz:

1. Ağız hastalıklarının sağlık sistemleri ve toplumlar ile bireylerin, ailelerin, toplulukların ve nüfusların sağlığı ve refahı üzerindeki önemli sağlık, sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerini azaltmaya yönelik çabaların yoğunlaştırılmasına duyulan acil ihtiyacı vurgulayarak, karşılanmamış ağız sağlığı ihtiyaçlarının devam eden yaygınlığı ve bunların sosyal katmanda ortaya çıkarabileceği sıkıntılarla birlikte, mültecilerin, acil sağlık hizmetlerine ihtiyaç duyanların, marjinalleştirilmiş kesimlerin ve savunmasız nüfusların omuzlarındaki orantısız ağız sağlığı sorunları ile ilgili endişelerini ifade edilmesi.

2. Ağız Sağlığına ilişkin 2021 Dünya Sağlık Asamblesi Kararından (WHA74.5) bu yana kaydedilen ilerlemeye ve Üye Devletler, BM Ajansları, sivil toplum kuruluşları ve DSÖ Sekretaryası tarafından sürdürülen çabalara rağmen, birçok toplumda hem ağız hastalıklarını önlemede hem de temel, güvenli, kaliteli, etkili ve uygun fiyatlı ağız sağlığı hizmetlerine eşit erişim sağlamada zorluklarla karşılaşmaya devam edildiğinin kabul edilmesi.

3. Aşağıda belirtilen hususları kapsayan; ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere, BM organlarının bulaşıcı olmayan hastalıklar ve Evrensel Sağlık Güvencesi (*ESG*) konusundaki temel siyasi bildirgelerine uyum sağlanması:

- Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolüne ilişkin 1. , 2. ve 3. BM Üst Düzey Toplantısı'nın 2011 (A/66/L.1), 2014 (A/68/L.53) ve 2018 (A/73/L.2) tarihli siyasi bildirgeleri;
- 2019'da "*Evrensel Sağlık Güvencesi: Daha Sağlıklı Bir Dünya İnşa Etmek İçin Birlikte Hareket Etmek*" (A/RES/74/2) konulu 1. BM Üst Düzey Toplantısı'nda ifade edilen Politika Bildirgesi; ve
- 2023'te Evrensel Sağlık Güvencesine (*ESG)* ilişkin 2. BM Üst Düzey Toplantısı'nda ifade edilen Politika Bildirgesi'dir (A/RES/78/4).

Buna ek olarak, DSÖ tarafından yürütülen "2025'e Giden Yolda" programının bir parçası olan dönüm noktası olan gelişmeleri ve teknik tavsiyeleri tanıyor ve bunlara uyum sağlıyoruz.

Bunlar; Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri üzerine Uluslararası Stratejik Diyalogu (2022), Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletleri (SIDS) Bulaşıcı olmayan hastalıklar ve ruh sağlığı üzerine Bakanlar Konferansı ve bunun sonucunda ortaya çıkan Bridgetown Bildirgesi (2023), insani yardım ortamlarında bulaşıcı olmayan hastalıklar üzerine Küresel üst düzey teknik toplantısı(2024) ve bulaşıcı olmayan hastalıklar ve ruh sağlığı için sürdürülebilir finansman üzerine Uluslararası diyalogu (2024) dahil olmak üzere 4. BM Üst Düzey Toplantısı için hazırlık sürecidir.

4. 2021'deki 74. Dünya Sağlık Asamblesi Ağız Sağlığı Kararında (WHA74.5), 2022'deki Küresel Ağız Sağlığı Stratejisinde (WHA75 (11)) ve 2023-2030 Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planında (WHA76 (9)) yansıtılan Üye Devletlerin stratejik rehberliğine ve fikir birliğine gerekli değerin verilmesi ve bunların yeniden teyit edilmesi. Bu belgeler, önümüzdeki yıllarda birinci basamak sağlık hizmetleri ve Evrensel Sağlık Güvencesi bağlamında ağız sağlığı ve halk sağlığı politika ve programlarının, sağlık sistemlerinin ve hizmet sunumunun güçlendirilmesi için bir temel oluşturacaktır.

5. Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi ile uyumlu olarak 2023-2030 Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planının uygulanması da dâhil olmak üzere, ulusal bağlam ve öncelikler doğrultusunda bulaşıcı olmayan hastalıklar konusunda cesur adımlar atma taahhüdümüzün teyit edilerek, temel ağız sağlığı hizmetlerine evrensel erişimin ve bu hizmetlerin karşılanabilirliğinin sağlanması.

6. Kardiyovasküler hastalıklar, kanser, kronik solunum yolu hastalıkları ve diyabet gibi bulaşıcı olmayan hastalıkların yükünü azaltabilecek ve insanları başlıca risk faktörlerinden (tütün kullanımı, alkolün zararlı kullanımı, fiziksel hareketsizlik, hava kirliliği ve yüksek şeker tüketimini içeren sağlıksız beslenme) koruyabilecek halk sağlığı önlemlerinin tasarlanması ve uygulanmasına yönelik daha geniş kapsamlı çabaların bir parçası olarak, ağız sağlığının geliştirilmesi ve ağız hastalıklarının önlenmesi ve yönetiminin, halk sağlığı üzerindeki önemli etkilerinin ve hızlı bir biçimde aksiyon alınmasına yönelik ihtiyacının ivedilikle değerlendirilmesi gerektiğinin vurgulanması.

7. 2013-2030 DSÖ Bulaşıcı Olmayan Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Küresel Eylem Planı'nın bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesi ve kontrolü için DSÖ'nün en iyi satın alımlarının ve diğer önerilen müdahalelerin yakın zamanda güncellenmesinin bir parçası olarak ilk ağız sağlığı müdahaleleri seti de dahil olmak üzere bulaşıcı olmayan hastalıkların önlenmesi ve yönetimi için güncellenmiş politika ve maliyet etkin müdahaleler seçeneklerinin (DSÖ 'en iyi satın alımlar') öneminin yinelenmesi.

8. 2023-2030 Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı ilkeleriyle uyumlu olarak, 2030 yılına kadar temel ağız sağlığı yardım paketlerini ulusal Evrensel Sağlık Güvencesi kapsamına entegre etmek için tüm paydaşlar tarafından koordineli küresel, bölgesel ve ulusal eylemler çağrısında bulunulması.

9. Herkes için temel ağız sağlığı hizmetlerine evrensel erişimi desteklemek ve DSÖ Temel İlaçlar Model Listeleri rehberliğinde, ulusal ve alt ulusal bağlamlar ile uyumlu olarak uygun olarak kaliteli ve uygun fiyatlı diş hekimliğinde kullanılan temel ilaçlar ve preparatların zamanında ve adil bir şekilde bulunmasını teşvik etmek için birinci basamak sağlık hizmeti yaklaşımına dayalı sürdürülebilir, dirençli sağlık sistemlerine yatırım yapılması.

10. Özellikle sağlıksız gıdaların ve emtia endüstrilerinin ağız sağlığı ve bulaşıcı olmayan hastalıklar üzerindeki etkilerini önlemek ve azaltmak için ilgili paydaşları tüm toplumu kapsayan bir çabaya dahil ederek sağlığı ve refahı olumsuz ve eşitsiz bir şekilde etkileyen ticari, sosyal, ekonomik, çevresel ve diğer belirleyicilerin ele alınması.

11. Ulusal ağız sağlığı araştırma önceliklerini halk sağlığı hedefleri ve sağlık sistemi bağlamlarıyla uyumlu hale getirmenin, erişim engellerini, ağız sağlığı eşitsizliklerini ve temel ağız sağlığı hizmetlerinin birinci basamak sağlık sistemlerine etkili entegrasyonunu ele almak için kanıta

dayalı, çok disiplinli araştırmaları teşvik etmenin ve araştırma ve uygulamayı geliştirmek için dijital teknolojilerden yararlanmanın öneminin teyit edilmesi.

12. Mümkün olan yerlerde su ve yenilenebilir enerji kaynakları gibi doğal kaynakların verimli kullanımını teşvik eden çevreye duyarlı ağız sağlığı uygulamalarına ve girişimlerine; güvenli ve çevreye duyarlı ağız sağlığı malzemeleri, sarf malzemeleri ve ağız bakım ürünlerinin kullanımına; sürdürülebilir atık yönetimine; karbon emisyonlarının azaltılmasına ve BM'nin iklim değişikliği ve küresel sağlığına ilişkin girişimleriyle uyumlu olarak civa içeren diş amalgamının kullanımının aşamalı olarak azaltılmasına öncelik verilmesi.

Ağız Sağlığı Küresel Koalisyonu

13. Bilgi paylaşımı, işbirliği, koordinasyon ve ortak savunuculuk yoluyla Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı 2023- 2030'un ülkelerde uygulanmasına yönelik ivmeyi sürdürmeyi ve kolektif çabaları ilerletmeyi amaçlayan ve DSÖ tarafından bir araya getirilen bir forum olan Küresel Ağız Sağlığı Koalisyonu'nun çalışma usulleri konusunda bugüne kadar yapmış olduğu çalışmaları memnuniyetle karşılıyoruz.

14. DSÖ'nün, Üye Devletler, BM kuruluşları ve sivil toplum kuruluşları, akademik ve araştırma kurumları, hayır kurumları ve özel sektör kuruluşları dahil olmak üzere Devlet dışı aktörler arasında, ülkelerde ağız sağlığı için Evrensel Sağlık Güvencesine ulaşmaya yönelik eylem odaklı ve etkili savunuculuk yapmak için kapsamlı ve uyumlu bir yaklaşım geliştirme çabalarının desteklemesi.

Eylem Çağrısı: 2030'a Kadar Ağız Sağlığı için Evrensel Sağlık Güvencesine Doğru

15. Üye Devletleri, kendi özel bağlamlarına göre uyarlanmış ulusal ağız sağlığı yol haritaları geliştirmeye ve uygulamaya, ulusal sağlık politikaları ve stratejilerinde ağız sağlığına öncelik vermeye, bulaşıcı olmayan hastalıklar için sürdürülebilir finansman ve gelişmiş kaynaklar konusundaki çabalardan yararlanmaya ve temel, güvenli, kaliteli ve uygun fiyatlı ağız sağlığı hizmetlerinin ulusal Evrensel Sağlık Güvencesi yardım paketlerine entegrasyonunu sağlamaya ve böylece ağız sağlığının temel insan hakkı olan sağlık hakkının bir parçası ve sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olduğunun teşvik edilmesi.

16. DSÖ Sekretaryası'nın, ağız sağlığının Evrensel Sağlık Güvencesi ve bulaşıcı olmayan hastalıklar kapsamlarına dahil edilmesine yönelik ve DSÖ'nün çalışma programlarının bir parçası olarak entegrasyonu konusunda teknik destek sağlamada ve ilerlemeyi izlemede kritik bir rol oynamaya devam etmesi için teşvik edilmesi ve desteklenmesi.

17. DSÖ'nün, ağız sağlığını da içeren Ülke İşbirliği Stratejileri yoluyla Üye Devletleri desteklemek ve ağız hastalıklarını da içeren temel bulaşıcı olmayan hastalık girişimlerinin uygulanması konusunda diyaloğu teşvik etmek için Bölge ve Ülke Ofislerinin kapasitelerini güçlendirmeye teşvik edilmesi.

18. Kalkınma ve BM ajanslarının, DSÖ İşbirliği Merkezlerinin, sivil toplum kuruluşlarının özellikle düşük kaynaklı ortamlarda ve ani bebek ölümü sendromu (*SIDS*) ulusal ve bölgesel girişimleri desteklemeye çağırılması.

19. Sivil toplum kuruluşlarının, uygun olduğu durumlarda toplumu temel alan müdahalelerin savunuculuğunu yapma, bunların uygulanmasını destekleme ve özellikle savunmasız, mülteci, acil sağlık hizmeti ihtiyacı duyan ve marjinalleştirilmiş nüfusların seslerinin karar alma süreçlerine dahil edilmesini sağlama konusundaki rollerinin teşvik edilmesi.

20. DSÖ'nün Üye Devletlerinin ve özel sektör kuruluşlarıyla ilişkilerini desteklemede, araçlarını kullanarak çıkar çatışmalarını azaltma ilkelerine uygun ve uyumlu bir şekilde, özel sektör kuruluşlarının, uygun fiyatlı ve kaliteli ağız sağlığı ürünlerine, ağız sağlığı ilaçlarına ve müstahzarlarına eşit erişimi genişletmede ve genel ağız sağlığı sonuçlarını iyileştirmek için iş uygulamalarını halk sağlığı hedefleriyle uyumlu hale getirmede önemli bir role sahip olduklarının vurgulanması.

21. Bulaşıcı olmayan hastalıklar üzerine 2018 yılında düzenlenen 3. BM Üst Düzey Toplantısı'nda belirlenen çözümün önündeki en büyük engellerden birisi olmanın yanı sıra, ağız ve bulaşıcı olmayan hastalıkları da etkileyen endüstri müdahalesinin Üye Devletler tarafından değerlendirilmesi ve düzenlemelere gidilmesi konusunda ısrar edilmesi.

2025 ve Sonrasında Bulaşıcı Olmayan Hastalıklara İlişkin 4. BM Üst Düzey Toplantısı'ndan Beklentiler

22. Bulaşıcı olmayan hastalıklara ilişkin yaklaşan 4. BM Üst Düzey Toplantısı'nın önemli bir dönüm noktası olduğunun tanınmasını ve bulaşıcı olmayan hastalıklara ilişkin 4. BM Üst Düzey Toplantısı'na giden hazırlık sürecinde ağız hastalıklarının önlenmesi ve yönetimine gösterilen ilgiyi memnuniyetle karşılıyoruz.

23. Bulaşıcı olmayan hastalıkların yüksek seviyelerde olması ve toplumda eşitsiz şekilde dağılım göstermesinden ve bundan etkilenen insanların kişi merkezli temel sağlık hizmetleri aracılığıyla yaşamları boyunca gereksinim duyabileceği ihtiyaçların giderilmesine yönelik desteğin sağlanabilmesi için ağız hastalıklarının önlenmesi ve yönetilmesine yönelik tedbirlerin diğer halk sağlığını koruyucu önlemleriyle birlikte 4. BM Üst Düzey Toplantısı Politik Bildirgesi'nde ele alınması.

24. Üye Devletleri ve DSÖ'yü, sadece diş çürüğü insidansını ve prevalansını arttırmakla kalmayıp aynı zamanda tütün ve alkol kullanımı gibi diğer risk faktörleriyle birlikte diğer bulaşıcı olmayan hastalıkların yükünü de arttıran sağlıksız gıdaların önemli bir bileşeni olarak şekerin rolünü vurgulamayı değerlendirmeye teşvik ediyoruz.

25. Aralarındaki çift yönlü ilişkinin, genel sağlığı anlamlı şekilde etkilemesinden ve teşvik, önleme ve bakımda birbirleriyle entegre ve disiplinler arası stratejilerin geliştirilmesine yönelik ihtiyacı vurgulaması açısından, ağız hastalıkları ve bulaşıcı olmayan hastalıklar arasındaki günden güne artmakta olan komorbiditenin tanınması.

26. Ulusal bağlam ve önceliklere uygun olarak, bulaşıcı olmayan hastalıklara yönelik yenilenmiş Küresel İzleme Çerçevesinin geliştirilmesine ağız sağlığına ilişkin üç referans hedefin dahil edilmesi çağrısında bulunuyoruz:

1) 2030 yılına kadar küresel nüfusun %80'inin Evrensel Sağlık Güvencesinin bir parçası olarak temel ağız sağlığı hizmetlerinden yararlanma hakkına sahip olması (Kapsayıcı Küresel Hedef A).

2) 2030 yılına kadar, başlıca ağız hastalıklarının ve durumlarının yaşam seyri boyunca küresel yaygınlığının %10 oranında göreceli bir azalma göstermesi (Kapsayıcı Küresel Hedef B).

3) 2030 yılına kadar ülkelerin %50'sinin şeker tüketiminin azaltmasına yönelik tedbirleri uygulaması (Küresel Hedef 2.1).

27. Ağız sağlığı önceliklerinin, 2027'deki Evrensel Sağlık Güvencesi üzerine yapılacak 3. BM Üst Düzey Toplantısı gündemine ve 2030 sonrası sağlık gündemine ilişkin tartışmalara tam olarak entegre edilmesinin teşvik edilmesi.

Ağız Sağlığı Konusunda Hızlandırılmış Eylem Taahhütleri

Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı 2023-2030 ile uyumlu olarak, aşağıdaki yedi stratejik alanda ulusal bağlam, öncelikler ve kapasitelere göre somut adımlar atma taahhüdümüzü bir kez daha teyit ediyoruz:

1. Ağız Sağlığı Yönetimi

- Ulusal sağlık sistemlerini finanse etmek için daha geniş çabalardan yararlanmak, güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı ağız sağlığı hizmetlerine ve önlemeye öncelik vermek ve ağız sağlığının ülke öncelikleriyle uyumlu ESG ve BOH çerçeveleri içinde önceliklendirilmesini sağlamak da dahil olmak üzere, BOH'lar için sürdürülebilir ulusal finansman ve gelişmiş kaynaklar için liderliği güçlendirmek.

- Ulusal ağız sağlığı politikalarını geliştirmek veya güncellemek ve ulusal ağız sağlığı yol haritalarını tamamlamak, DSÖ'ye düzenli güncellemeler sağlamak ve gerektiğinde teknik yardımdan yararlanmak.

2. Ağız Sağlığının Geliştirilmesi ve Hastalıkların Önlenmesi

- Sağlıksız beslenme, yüksek şeker tüketimi, tütün ve zararlı alkol kullanımı gibi ağız hastalıkları için temel risk faktörlerini ve bunların altında yatan sosyal ve ticari belirleyicileri hedef alan politika ve programları önceliklendirmek ve yaygınlaştırmak.

- Etkili öz bakım uygulamaları ve yaklaşımları da dahil olmak üzere, eşitlikçi bir odaklanma ile yaşam boyunca nüfusun ihtiyaçlarına cevap verebilecek kapsayıcı, toplum temelli ve kanıta dayalı ağız sağlığını geliştirme girişimlerinin uygulanması, sürdürülmesi ve gerektiğinde yaygınlaştırılması.

- Ağız sağlığı için florürlerin optimal kullanımına yönelik ulusal kılavuzların geliştirilmesi veya güncellenmesi, ulusal bağlamlara ve nüfus ihtiyaçlarına yanıt verilmesi.

3. Sağlık İş Gücü

- Kamu ve özel sektörde önleyici ve toplum temelli bakım sağlamak için sağlık çalışanlarının kapasitesini genişletme fırsatları da dahil olmak üzere, temel ağız sağlığı hizmetlerinin sunulmasına yönelik planlamanın ulusal sağlık işgücü stratejilerine dahil edilmesi; ayrıca DSÖ Akademisi'nin kapasite geliştirme fırsatlarından yararlanılması.

- Birinci basamak sağlık çalışanları ve ağız sağlığı profesyonelleri arasında ağız sağlığına yönelik yetkinlik temelli eğitim, öğretim ve elde tutma stratejilerine yatırım yapılması; görev paylaşımı ve görev kaydırma, beceri karışımı ve yeterli finansmana sahip birinci basamak sağlık hizmetleri odaklı sağlık sistemlerine entegrasyon yoluyla dinamik ve duyarlı sağlık hizmetleri modellerinin teşvik edilmesi; özellikle liderlik ve yönetim alanlarında işgücünde cinsiyet dengesi ve çeşitliliğinin vurgulanması.

4. Ağız Sağlığı Hizmetleri

- Teşvik, önleme, erken teşhis ve yönetim dahil olmak üzere temel ağız sağlığı hizmetlerinin birinci basamak sağlık hizmetlerine odaklanarak ESG yardım paketlerine entegre edilmesi.

- Bireylerin kendilerinin yaptıkları ödemeleri azaltmak amacıyla DSÖ Temel İlaçlar Model Listeleri rehberliğinde ulusal temel ilaç listelerinin güncellenmesi de dahil olmak üzere temel, kaliteli diş ilaçlarının ve preparatlarının bulunabilirliğini ve satın alınabilirliğini artırarak maliyet etkin ve eşitlikçi hizmet sunum modellerini benimsemek.

5. Ağız Sağlığı Bilgi Sistemleri

- Hastalık prevalansını izlemek, kanıta dayalı program ve politika geliştirmeyi, kaliteli hizmetlere erişimi sağlamak ve halk sağlığı müdahalelerinin etkinliğini artırmak için ulusal ağız sağlığı gözetim sistemlerini güçlendirmek.

- DSÖ Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı 2023-2030'un küresel hedefleriyle uyumlu, ulusal bağlamlara yanıt veren net ulusal ağız sağlığı hedeflerinin oluşturulması ve diğer bulaşıcı olmayan hastalıklarla entegre bir izleme sistemi kullanılarak ilerlemenin ölçülmesi.

6. Ağız Sağlığı Araştırma Gündemleri

- Ağız hastalıklarının önlenmesi ve yönetimi için etkili, kanıta dayalı müdahaleler üzerine araştırmaları ilerletmek ve nüfus düzeyindeki programları destekleyen ulusal ağız sağlığı araştırma stratejileri geliştirmek.

- Her düzeyde ağız sağlığı için kanıta dayalı karar vermeyi desteklemek üzere veri, kanıt ve araştırma bulgularının rutin kullanımını kurumsallaştırmak.

7. Ağız Sağlığı ve Çevre

- Minamata Civa Sözleşmesi uyarınca diş amalgamının kullanımının aşamalı olarak azaltılması veya mümkün olan durumlarda aşamalı olarak kaldırılması için sektörler arası iş birliğinin kurulması veya güçlendirilmesi.

- Civa içermeyen ve çevre dostu ürünler benimseyerek, tek kullanımlık plastiklerin ve biyolojik olarak parçalanmayan malzemelerin kullanımını en aza indirerek, atıkları sorumlu bir şekilde yöneterek, doğal kaynakları verimli bir şekilde kullanarak ve karbon emisyonlarını azaltarak önleyici, daha az invaziv, iklime dirençli, çevresel olarak sürdürülebilir ve güvenli ağız sağlığını teşvik etmek.

Bangkok, Tayland'da 29 Kasım 2024 tarihinde kabul edilmiştir.

Ulusal sağlık sistemlerini finanse etmeye yönelik daha geniş kapsamlı çabalardan yararlanmak, güvenli, etkili, kaliteli ve uygun fiyatlı ağız sağlığı hizmetlerine ve önlemeye öncelik vermek ve ülke öncelikleriyle uyumlu Evrensel Sağlık Güvencesi ve bulaşıcı olmayan hastalıklar çerçevelerinde ağız sağlığına öncelik verilmesini sağlamak da dahil olmak üzere, bulaşıcı olmayan hastalıklar için sürdürülebilir ulusal finansman ve gelişmiş kaynaklar için liderliği güçlendirmek.

Ulusal ağız sağlığı politikalarını geliştirmek veya güncellemek ve ulusal ağız sağlığı yol haritalarını sonuçlandırmak, DSÖ'ye düzenli güncellemeler sağlamak ve gerektiğinde teknik yardımdan yararlanmak.

Sağlıksız beslenme, yüksek şeker tüketimi, tütün ve zararlı alkol kullanımı gibi ağız hastalıkları için temel risk faktörlerini ve bunların altında yatan sosyal ve ticari belirleyicileri hedef alan yukarı yönlü politika ve programların yaygınlaştırılması.

Etkili öz bakım uygulamaları ve yaklaşımları da dahil olmak üzere, yaşam boyunca nüfusun ihtiyaçlarına eşitlik yanlısı bir anlayışla yanıt verebilecek, toplumu temel alan ve kanıta dayalı ağız sağlığını geliştirme girişimlerinin uygulanması, sürdürülmesi ve gerektiğinde yaygınlaştırılması.

Ağız sağlığı için florürlerin optimal kullanımına yönelik ulusal kılavuzlar geliştirmek veya güncellemek, ulusal bağlamlara ve nüfus ihtiyaçlarına yanıt vermek.

Kamu ve özel sektörde önleyici ve toplum temelli bakım sağlamak için sağlık çalışanlarının kapasitesini genişletme fırsatları da dahil olmak üzere, temel ağız sağlığı hizmetlerinin sunulmasına yönelik

planlamanın ulusal sağlık işgücü stratejilerine dahil edilmesi; ayrıca DSÖ Akademisi'nin kapasite geliştirme fırsatlarından yararlanılması.

Temel sağlık hizmetleri çalışanları ve dişhekimleri arasında yetkinlik temelli eğitime, öğretime ve ağız sağlığı stratejilerine yatırım yapılması, görev paylaşımı ve karma becerileri içeren dinamik ve uyumlu sağlık hizmeti modellerinin, uygun biçimde finanse edilen temel sağlık odaklı sistemlere entegre edilmesi ve özellikle idare ve liderlik alanlarını kapsayan iş gücünde cinsiyet eşitliğinin ve çok sesliliğin gözetilmesi.

Teşvik, önleme, erken teşhis ve yönetim de dahil olmak üzere temel ağız sağlığı hizmetlerinin temel sağlık hizmetlerini baz alan Evrensel Sağlık Güvencesi paketlerine dahil edilmesi.

Cepten ödemeleri azaltmak amacıyla DSÖ Temel İlaçlar Model Listeleri rehberliğinde ulusal temel ilaç listelerinin güncellenmesi de dâhil olmak üzere, temel, kaliteli ağız sağlığı ilaçları ve müstahzarların bulunabilirliğini ve satın alınabilirliğini artırarak düşük maliyetli ve eşitlikçi hizmet sunum modellerinin benimsenmesi.

Ağız sağlığı takip sistemlerinin kuvvetlendirilerek hastalıkların yaygınlığının takip edilmesinin, kanıta dayalı programların oluşturulmasının ve nitelikli hizmetlere erişimi sağlayacak politikaların geliştirilmesinin sağlanması ve halk sağlığı müdahalelerinin mevcut etkilerinin arttırılması.

DSÖ Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı 2023-2030'un küresel hedefleriyle uyumlu, ulusal koşullara yanıt veren net ulusal ağız sağlığı hedeflerinin oluşturulması ve diğer bulaşıcı olmayan hastalıklarla entegre bir izleme sistemi kullanılarak ilerlemenin ölçülmesi.

Ağız Sağlığı Konusunda Hızlandırılmış Eylem Taahhütleri

Küresel Ağız Sağlığı Eylem Planı 2023-2030 ile uyumlu olarak, aşağıdaki yedi stratejik alanda ulusal bağlam,

öncelikler ve kapasitelere göre somut adımlar atma taahhüdümüzü bir kez daha teyit ediyoruz:

- **Ağız Sağlığı Yönetimi**
- **Ağız Sağlığının Geliştirilmesi ve Hastalıkların Önlenmesi**
- **Sağlık İş Gücü**
- **Ağız Sağlığı Bakımı**
- **Ağız Sağlığı Bilgi Sistemleri**

Bangkok Bildirgesi - Ağız Sağlığı Olmadan Sağlık Olmaz 2030'a kadar Ağız Sağlığı için Evrensel Sağlık Güvencesi Doğru

Ağız hastalıklarının önlenmesi ve yönetimi için etkili, kanıta dayalı müdahaleler üzerine araştırmaların ilerletilmesi ve nüfus düzeyindeki programları destekleyen ulusal ağız sağlığı araştırma stratejilerinin geliştirilmesi.

Her düzeyde ağız sağlığı için kanıta dayalı karar vermeyi desteklemek üzere veri, kanıt ve araştırma bulgularının rutin kullanımının kurumsallaştırılması.

Cıvaya ilişkin Minamata Sözleşmesi uyarınca diş amalgamının kullanımının aşamalı olarak azaltılması veya mümkün olan durumlarda aşamalı olarak kaldırılması için sektörler arası işbirliğinin kurulması veya güçlendirilmesi.

Cıva içermeyen ve çevre dostu ürünleri benimseyerek, tek kullanımlık plastiklerin ve biyolojik olarak parçalanmayan malzemelerin kullanımının en aza indirilmesi, atıkların sorumlu bir şekilde yönetilmesi, doğal kaynakları verimli bir şekilde kullanarak ve karbon emisyonlarını azaltarak önleyici, daha az invaziv, iklim değişikliklerine dirençli, çevresel olarak sürdürülebilir ve güvenli ağız sağlığı hizmetlerinin teşvik edilmesi.

- **Ağız Sağlığı Araştırma Gündemleri**
- **Ağız Sağlığı ve Çevre**

Bangkok, Tayland'da 29 Kasım 2024 tarihinde kabul edilmiştir.

(*) TDB Dış İlişkiler Komisyonu tarafından hazırlanmıştır.